

KUNTOUTUSALAA KEHITETÄÄN NYT AKTIIVISESTI

Kuntoutuksen saralla tapahtuu nyt paljon ja nopealla aikataululla. Kuntoutusalan on tarpeen olla valmiina reagoimaan eri työryhmissä valmisteilla oleviin linjauksiin. Kehittämistyö perustuu vuoden 2020 lopulla valmistuneen Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman 2020–2022 toimenpide-ehdotuksiin. Osana kuntoutuksen uudistamista sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on aloittanut Valtakunnalliset lääkinälliseen kuntoutukseen ohjautumisen perusteet -hankkeen. Sen tavoitteena on valmistella työ- ja toimintakyvyn arviointiin perustuvat valtakunnalliset asiakaslähtöiset, oikea-aikaiset, yhdenvertaiset ja vaikuttavat terveydenhuollon lääkinällisiin kuntoutuspalveluihin ohjautumisen perusteet. Valmistelu tapahtuu parhaillaan eri teemojen mukaisissa työryhmissä. Tuotettua ohjeistusta tullaan syksyn aikana esittelemään webinaareissa, ja vuodenvaihteessa 2021–2022 avataan valtakunnallinen lausuntokierros. Tämän lääkinällisen kuntoutuksen ohjautumiseen vahvasti vaikuttavan hankkeen linjauksia on tärkeää seurata, ja on hyvä myös valmistautua reagoimaan mahdollisiin lausuntopyyntöihin.

Kuluvan vuoden huhtikuussa aloitti toimintansa myös opetus- ja kulttuuriministeriön ja STM:n yhdessä asettama Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen foorumi (KunFo). Sen ensimmäisessä, vuoden loppuun kestävässä työskentelyssä kartoitetaan kuntoutuksen osaamis- ja työelämätarpeita sekä koulutuksen ja tutkimuksen tilaa. Seuraavassa vaiheessa työestetään koulutuksen suunnitelmaa ja tutkimusstrategiaa. Voitte lukea KunFon toiminnasta tarkemmin tässä numerossa ilmestyvästä, heti kaikille avoimena julkaistavasta Seija Sukulan, Aija Töytärin ja Anna-Liisa Salmisen kirjoittamasta erikoisartikkelista.

Myös sosiaaliturvauudistus ja siihen liittyvän, STM:n asettaman sosiaaliturvakomitean toiminta vaikuttaa kuntoutusalaan. Siellä yhdeksi keskeiseksi kehittämisalueeksi on tunnistettu palveluiden ja etuuksien yhteensovittaminen, mikä kuntoutuksen osalta tarkoittaa esimerkiksi sitä, miten kuntoutuspalvelut sekä työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet yhteensovitetaan. Sosiaalivakuutuksen kuntoutuksen kolmikantainen uudistamistyöryhmä taas työskentelee vuoden 2021 loppuun. Sen tehtävänä on muun muassa kehittää SV-sairauspäivä-

rahakauden tarkistuspeisteitä sekä pohtia ammatilliseen kuntoutukseen liittyvän Kelan kuntoutuslain 7 § muuttamista.

Kuntoutuksen tulevan toteutuksen kannalta hyvin merkittävää on STM:n monikanavarahoituksen purkamista selvittävien valmisteluryhmien ja niistä etenkin kuntoutusta koskevan valmistelutyöryhmän toiminta. Työryhmä kokoaa näkemyksiä monikanavarahoituksen purkamisesta keväeseen 2021 mennessä myöhemmin toteutettavaa laajempaa parlamentaarista käsittelyä varten. Kuntoutusalan kannalta suurimpia huolia liittyy niihin vaihtoehtoihin, joita valmistelutoimikunta mahdollisesti tunnistaa Kelan nykyisin järjestämän ja korvaaman vaativan lääkinällisen kuntoutuksen, kuntoutuspsykoterapian sekä muun Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen tulevan järjestämisen ja toteutuksen osalta. Työryhmän esitys on tulossa lausuntokierrokselle kesän aikana, ja on erittäin tärkeää, että kuntoutusala reagoisi valmistelutyöryhmän tekemiin ehdotuksiin.

Nämä meneillään olevat kansalliset kuntoutuksen kehittämistoimenpiteet linkittyvät myös tulevaan sote-uudistukseen, jonka tarkasta aikataulusta ja toteutumistavoista emme kuitenkaan vielä ihan tarkalleen ole selvillä. Kansallisten kehittämistoimenpiteiden lisäksi meneillään on kiinnostavia kansainvälisiä kehittämisprojekteja. Esimerkiksi WHO kehittää parhaillaan merkittävien sairausryhmien kuntoutukseen tutkimusperustaisia, biopsykososiaalisen toimintakykymallin pohjalle rakentuvia kuntoutuspaketteja tukemaan päätöksen tekoa sekä terveydenhuollon toteutusta. Tästä kehittämistyöstä kuulemme varmasti myöhemmin enemmän.

Tässä vuoden toisessa numerossa ilmestyy kolme kiinnostavaa tieteellistä tutkimusartikkelia. Ensimmäinen tutkimus on kartoittava kirjallisuuskatsaus, jossa kuvataan katsaukseen valikoituneiden tutkimusten perusteella tunnistettuja teemoja ICF-luokituksen mukaisiksi yksilötekijöiksi ja miten yksilötekijöiden luokittelun ja huomioisen tarvetta käytännön työssä perusteltiin. Toinen tutkimus käsittelee ohjauksen käsitteitä mielenterveys- ja päihdetyössä, erityisen mielenkiinnon kohteena osallisuuden näkyminen ohjauksen eri käsitteissä ja niiden sisällöllisissä kuvauksissa. Kolmas tutkimus kartoittaa nuorten mielenterveyskuntoutuksen tavoitteita ja pyrkii sitä kautta lisäämään ymmärrystä tavoitteiden merkityksestä sekä kehittämään tavoitteiden asettelua.

Katsausten ja analyysien kategoriassa ilmestyy myös kolme artikkelia. Ensimmäisessä artikkelissa tarkastellaan teknologiavälitteisesti videoneuvottelusovelluksella toteutettavaa ryhmäinterventiota masennuksesta toipumisen näkökulmasta. Toisessa katsauksessa tunnistettiin lainsäädännön velvoitteista huolimatta kuntien välillä suuria eroja päihdepalvelujen tarjonnassa. Kolmannessa katsauksessa kuvataan kokeilu, jossa pyritään helpottamaan sitkeistä äännevirheistä poisoppimista suualueen motoriikan passiivisen harjoittaminen avulla.

Näiden lisäksi tarjolla on puheenvuoro turvallisuuden moninaisuudesta Green Care -toiminnassa, hanke-esittely aististimulaatiohoidosta osana mielenterveyskuntoutujien palveluasumista sekä kirja-arvostelu yhteistä päätöksentekoa mielenterveyspalveluissa käsittelevästä teoksesta. Myös kuntoutusta sivuavien väitöstutkimusten esittelyt jatkuvat. Stella Salmisen väitöstutkimuksessa tarkastelun kohteena on työuupumus ja

siitä toipumisen eri prosessit. Anu Kinnunen taas tarkastelee kouluikäisen erityistä tukea tarvitsevan lapsen osallisuuden rakentumista kotona, koulussa ja terapiassa.

Lehden teemanumerot ovat osoittautuneet suosituiksi. Vuoden 2021 työkykyteema on tuottanut runsaasti kiinnostavia kirjoituksia, joten toimitus on päättänyt sisällyttää teeman mukaisia kirjoituksia vuoden kahteen viimeiseen numeroon. Seuraava teemanumero on jo suunnitteilla ja ilmestyy vuoden 2022 lehden viimeisenä numerona. Aiheena kyseisessä teemanumerossa on ”Erityistä tukea nuorille: nykytila ja tulevaisuus”. Toivomme siihen laajasti nuorten ja nuorten aikuisten tuentatarpeeseen liittyviä tieteellisiä käsikirjoituksia, katsauksia/analyysyjä sekä puheenvuoroja ja hankekuvauksia. Kirjoittajakutsu julkaistaan samalla kun lehti ilmestyy, ja se löytyy myös tämän numeron sivuilta.

Kuntoutus-lehdessä on toteutettu menestyksekkäästi kahden päätoimittajan mallia runsaan parin vuoden ajan. Kiitän lämpimästi päätoimittajakautensa alkuvuodesta päättäneitä Kelan tutkimuspäällikkö, VTT Riitta Seppänen-Järvelää sujuvasta yhteistyöstä sekä vahvasta asiantuntemuksesta. Samalla toivotan lämpimästi tervetulleeksi lehden uutena päätoimittajana alkuvuodesta aloittaneen Verven lääketieteellisen johtajan LT Mika Pekkosen.

Rentouttavaa kesää lukijoille toivoen

Erja Poutiainen

päätoimittaja

FT, dosentti, johtava tutkija, Kuntoutussäätiö